

A mobilitas, ex quo inquit sequitur quicquid dormit sensitivam partem habere: illud autem esse sensitivum quod actu sentire potest: quod quum per quietem fieri nequeat, accidit nullum esse somnum, qui expergefieri non possit. Hæc Aristoteles. Sed quid dicemus de his, qui incidunt in sopores, à quibus nunquam excitantur, sed moriuntur? veluti his contingit, qui papaveris succum liberius sumpserunt, aut lethargo, vel attonito morbo sunt correpti. Nam vt naturales somnos, qui à moderatis causis fiunt finiri videmus, sic alienum non est, morbosos aliquando ita inualescere ex magnitudine causarum, quæ calorem contrahunt, & contractum suffocant, aut ex validissima obstructione, ei viam penitus præcludunt, vt nunquam postea vigilia redeat: quos quidem somnos si Arist. comprehendit, vt potest ipsius tractatio, quæ communia sectatur & se complecti ostendit, quum ait in libro de Somno, & vigilia, nullum esse somnum, qui expergiscibilis non sit, idque colligit ex præcedentibus, vbi somni, & vigiliæ naturalis, & morbosæ generationem, & solutionem quærit: videat ipse quàm rectè hæc dicat: nam, vt antea diximus, haud rarò est videre per morbos, somnum & vigiliam, quæ nulla arte reprimere, aut finire possumus. Satius ergò est putare, solos somnos, qui sunt secundum naturam, nequaquam perpetuos esse posse, quoniam mediocres sunt causæ, quas calor, & natura facile abigere valeant. Ac nec illud fortè causam reddit finis somni, quod ait sensitivum illud esse, quod actu sentire potest. relinquatur enim docendum, quod hic quæritur, quid inquam sit, quod quiescentibus, & cessantibus per somnum sensibus, rursus eos actu sentire faciat, vigiliamque inducat. At nec illa ratio est, quam idem author in fine libri de Somno, & vigilia habet: ait enim expergisci tunc animal, quando absoluta est concoctio, & calor, qui ambientis frigoris opera, collectus, contractusque euicit: atque sanguinem feculentum à sincero discreuit. Vult igitur somnum finiri, quando calor contractus concoxit, & sanguinem crassum & impurum separavit à tenui, & puro: tamdiuque illum durare, quoad purus ad partes supernas, turbulentus verò ad infernas sequestratus, delegatusque sit: quo pacto, inquit, animalia ab onere cibi absoluta, excitantur. Sed enim quum somnus (vt antea ostendimus) fiat, eo quòd calidum innatum nequeat ferri ad fontem sensuum, & ipsa sensoria: plurimæ autem sint causæ, quæ illius motum impediunt, oportet vtique illum tamdiu durare, donec victa fuerint illa, quæ eundem pariunt, tunc enim finietur somnus, & sequetur vigilia. Igitur si somnus fiat, eo quòd calidum innatum ad concoquendum alimentum in viscera se receperit, non prius ille quidem soluetur, quàm ipsa concoctio absoluta fuerit. At si ob debilitatem calidi somnus fiat, necessarium est illum tantisper durare, donec illud auctum, & restauratum sit: tunc enim ipsum sponte recurrit ad sensoria, somnumque finit, & vigiliam restituit. Quòd si agitatio spirituum, somnum conciliauit, oportet illam vi innati caloris, & quietis prius sedari, quàm solvatur somnus. Si verò somnum peperit refrigerata, densataque nativi calidi substantia, necessarium est, antequam redeat vigilia, vinci eam qualitatem, interni caloris vi, aut arte nostra, aut etiam quòd illa partim sponte evanescat, vtpotè quæ ab externa causa, cuius vis in hoc perpetua esse non solet, sit inuecta. Cæterum si ab his, quæ extrinsecus refrigerant, repelluntque calidum innatum, somnus est ortus, ille quidem durabit, donec sponte recesserit impressa frigiditas, aut eam discusserit externus calor, aut internus rediens à suis fontibus, ex pabulo factus iam vegetior, & validior. Sopores verò, qui à contudentibus, comprimimentisque cerebrum, nascuntur, manum medici expectant, subleuantis ossa: alioqui perpetui erunt. Eos autem, quos vaporum copia peperit, abigit nativus calor, quum materiam concoxit: desinunt. n. concocto humore gigni vapores, & qui cerebrum iam occupauerunt, facile evanescent: tum quòd non amplius subministratur noua exhalatio, tum quòd auctus ex alimento calor ascendens ad caput, aut etiam qui in ipso cerebro est, ipsos digerat, & absumat. At somnos quos humores in cerebri cavitatibus afferunt, finitur eadem causæ, adiuncta medici opera, qui concoctione, calore, vacuatione, & alijs præsidijs nititur materiam illam edacere. Recedunt verò somni, qui sunt remotis sensuum, & cogitationis obiectis, quando absolutum est opus, quod in visceribus contractus calor, quando nihil habebat, quod foris ageret, inchoant, aut accedunt externa irritamenta, quæ calorem exire cogunt: quod quidem etiam alios somnos finit: nam lux, clamor, vellicationes partium, & alia, quæ extrinsecus sensus movent, somnum solvunt. Eadem est ratio in omni alio somno, ne singula prosequamur. Tantisper enim illum durare necessariu est, quamdiu manet id, quod illum conciliauit: eo enim sublato, ne quid ociofum sit in natura, oportet calorem prodire à suis fontibus, vbi nihil amplius habet, quod agat: aut si etiam aliquid relinquatur, cogitur alios motus aggredi, à maiore causa commotus. Quæ quidem si vera sunt, durationis somni causa non est, sola concoctio, nec solutionis somni est causa absoluta concoctio, sed multæ aliæ (vt ostendimus) quas concoctio non tollit, nec ad eam redigi possunt. Illud quoque mirari licet quod scribit Arist. somnum tamdiu persistere, quòd ad pars sanguinis purior, ab impura & feculenta separetur, atque illa sursum feratur ad cerebrum, supremasque partes, quæ puriore sanguine egent, alendas. Nam somni tempore concoctio optimè obitur: si quidem illa est, cuius gratia somnus fit: at concoctio incrassatione, & vnione, eo etiam authore, non segregatione fit. Ac multo quidem minus separationem hanc fieri oportet, vt purior pars sursum, impura deorsum feratur. Cum

Ioannis Argent. de Somno & Vigilia.

C 3 enim